

Shon Benchi, duizendpoot en levensgenieter (1)

Wat heeft hij allemaal niet gedaan in z'n leven! Ik vul van de ene verbazing in de andere wanneer ik Shon Benchi, Benjamin Wefel, spreek, die inmiddels zo oud is als men hem schat. Het was m'n langste interview ooit.

Tekst en foto's
Solange Hendrikse

Terug in de tijd. Hij is bekend van het komediantenduo Shon Benchi ku Frenki, dat wekelijks op de bus was. Wie kende ze niet van de televisie, TeleCuraçao of enige lokale zender. Begon Shon Benchi in de beginjaren als tiener een duo met Evi Gomperts, jaren later werd het een trio met Frenki erbij, totdat op een gegeven moment Evi zich terugtrok en het Shon Benchi ku Frenki werd. Nu, jaren verder hou ik een praatje met hem over die tijd. Tenminste, dat was mijn bedoeling, maar Shon Benchi blijkt veel

meer in z'n mars te hebben. Vrolijk en blij en klaar voor anderen, zo heeft hij z'n hele leven geleefd. Geboren en getogen in de wijk Santa Helena als Benjamin Wefel, verhuisde hij naar Marchena en was op jonge leeftijd op school reeds het lievelingetje van de nommen. Een vrolijk en blij kind, dat het toen al helemaal in zich had een komediant in zijn, vermaakte de soeurs, die hem verwendden en lekkers toestopten. Met z'n verzonnen verhalen maakte hij ze aan het lachen en trad op twaalfjarige leeftijd al op als Benchi, in het theater Brion, in

de rol van Nanzi de spin, in een pak met poten, die de soeurs voor hem hadden gemaakt. Iedereen genoot van zijn zelfverzonnen verhalen. Verscheidene volwassenen benaderden hem voor shows, want alhoewel nog jong, hij was een goede komediant. Bij optredens met de volwassenen moest hij zich als een oude man voordoen. Ongeveer dertien jaar oud, kende hij de grote schoenen van z'n vader en diens pak, vulde het hemd op met een kussen om een buikje te creëren, stopte kranten in een hoed, zodat die op z'n hoofd bleef zitten, deed er een pruik onder die hij in de 'chlo-rox' wit had gebleekt. Bij de zaak 'Mama ku Papa' kocht hij een grote 'wea di oreá', kookpot en deed die bovenop de pruik. De pot zakte tot over z'n oren. Opgevuld met kranten en met lijn goed aan elkaar geplakt en getekende snor en baard werd 'Shon' Benchi een begrip.

Evi (gitaar) en Benchi (marakas) vormden het duo Benchi ku Chevi, pratend en grappend, zingend en dansend op het podium kwamen alle 'redus's' (roddels) ter sprake. Frenki kwam erbij en het trio was gevormd: Benchi ku Frenki ku Chevi. Chevi trok zich terug en het duo ging verder als Benchi ku Frenki.

Vertier in die tijd was zang, dans met het kahl'örgel, komedie, optredens, geen alcohol (sappen als zuurzak, tamarein en lamunchi) en er werd niet gerookt. In die tijd was roken nog niet eens bekend of populair.

Op Curaçao kwam de sigaret tegelijk met de petroleum in opsprak, toen de oliefinafdrijf Isla werd gebouwd. De Nederlanders die hiernaartoe kwamen voor de bouw, brachten de sigaret mee, ze hadden iets brandend wits in de mond, waar slechts lichtjes aan werd getrokken en meteen weer uitgeademd. Volgens de legende van Shon Benchi diende het roken ter verwarming van het ge-laat in het koude Nederland, als een soort kachelte. De rook werd uitgeblazen, om het gezicht te verwarmen.

Lokale mannen lieten op hun beurt zien dat zij het beter konden. Ze inhaleerden en bliezen de rook vanuit de neus weer uit. De sigaret had z'n in-trede gedaan.

Toen alcohol werd geïntroduceerd, werd eerst rum ge-galiseerd, die in 'shaps' (kroegen) werd verkocht. Pas later werd whisky gelegaliseerd.

Toen Benchi wat 'ouder' was en een aardig centje had ver-

diend aan zijn optredens, had hij op z'n zestiende al een auto. De soldaten gingen terug naar Nederland en de jeep was met koop. Voor 50 gulden werd hij de nieuwe eigenaar. Zijn allereerste auto heeft hij nog steeds. Boodschappen doen met zijn moeder in de jeep was een probleem, want door de hoogte ging haar rok tijdens het uitstappen omhoog en was haar onderbeen te zien. Een groot taboe, toen lange mouwen vesten waren om de armen te bedekken en de kragen omhoog moesten. Dames gingen met parasol en heren met een hoed. Benchi kocht een tweede auto, lager model, waar zijn moeder zonder probleem uit kon stappen. Ook die (uit 1932) heeft hij nog. Zijn verzameling 'Wabi's' (oude opgeknapte auto's) - hij was oprichter van de Wabi Club Curaçao in 1965 - is inmiddels uitgegroeid tot veertien.

Zijn vader werkte bij de Isla en wilde dat Benchi dat ook zou doen na de ambachtsschool, vanwege het pensioen. Hij volde de Shell vakschool, maar het beviel hem niet en hij ging werken bij Elektriciteitsmaatschappij Elga op Parera, waar hij de Nederlandse heer Gunther leerde kennen, die ook een elektriciteitsbedrijf had. Benchi adviseerde hem vaak en er ontstond een vriendschap. Zeventien jaar oud, ging hij solliciteren bij Gunther, in z'n splinternieuwe Studebaker, de enige op het eiland die veel weg had van een vliegtuig. Hij werd meteen aangenomen en kreeg als taak de truck, met de naam en het logo van Gunther erop geschilderd, te besturen. Naar z'n rijbewijs werd niet gevraagd. Om zijn uiterlijk wat ouder te doen voorkomen, streepte hij dagelijks met een gebrande kurk z'n snor bij, die hij niet had. Hij dikte het wat aan en creëerde een beetje

baard. Iedereen trapte erin. Zelfs de politie, die op de fiets was en vrolijk de fietsbel terug liet rinkelen als groet, wanneer Benchi langstreed en de claxon kort liet horen.

Een Hollands vriendinnetje nodigde hem eens thuis uit. In pak met das, zoals het toen hoorde en omhangen met opvallende gouden sieraden, ging Shon Benchi ernaartoe in zijn splinternieuwe convertible Studebaker, waarvan hij voor die dag de kap omhoog had gedaan. In de vader herkende hij de grote chef van de Shell en al gauw was een interessant gesprek gaande en kreeg hij het voor elkaar dat de maatschappij van Gunther, waar hij voor werkte, de allereerste aannemer werd, die de Shell binnenkwam voor nevenwerkzaamheden.

Kabels werden bij de Gasmaatschappij gekocht, thans Aqualetra. Vanwege tekort daar aan mensen met rijbewijs werd hem gevraagd mee te helpen nachtdiensten te draaien op de grote trucks met ladders. Hij kreeg een 'pieper', om opgeroepen te worden, waarna hij naar de publieke telefoon moest, waarvan de Shell er in elke wijk twee had geplaatst. Eentje was om slechts de politie te kunnen bellen, met de andere kon gepraat worden met degenen die een telefoon hadden. Telefoons waren gratis en schaars, bepaalde zaken en enkele welgestelden hadden die aan huis. Slechts Punda en Otrobanda waren van elektriciteit en water voorzien, de rest van het eiland deed het met kerosinelampen, ook de koelkasten draaiden op kerosine. Wanneer hij werd 'opgepieper' moesteen gaur had en baard een beetje aangedikt worden met de verbrande kurk.

Hoe oud hij nu dan wel is? Ik mag het niet vragen. „Thuis werd verjaardagen niet ge-

vierd, de gewoonte was op die dag te zeggen b'a bira bieú, je bent oud' geworden." Later werd dat b'a hasi aña, je bent jarig. Maar geen feest, een dag zoals alle andere. Z'n moeder zei dan: „B'a bira bieú, maar het doet er niet toe, je aanwezigheid is belangrijk, aña no tin balor, bo presensia ta bal." En zij leerde hem dat als naar zijn leeftijd gevraagd werd, de wedervraag gesteld moest worden van hoe oud men hem schatte om vervolgens te zeggen dat de persoon het helemaal goed had. Ik begin er dus niet aan te gissen hoe oud hij wel kan zijn, want hij is zo oud als ik hem schat, z'n snor is nog steeds aangedikt en 'still going strong', wat hij volgens eigen zeggen te danken heeft aan het feit dat hij niet rookt of drinkt. Het zal er vast ook wel mee te maken hebben dat hij zijn jaardagen nooit viert en dus ook niet ouder wordt. Dansend

gaat hij nog altijd door het leven, doet dat als de beste, op feesten, of in het carnaval, waarvan hij de initiatiefnemer en oprichter was in 1961. Dat hebben we aan hem te danken. Ook de verbranding van Rei Momo was zijn idee, wat meteen werd vastgelegd in het carnavalscontract, zonder dat de-gene die daarvoor tekende zich er bewust van was. Shon Benchi is elke dag te vinden in zijn eens zo florrende kriojo (lokaal) restaurantje 'Cuchara alegre' in Dempel Punda, enige en eerste in die tijd en bekend om de Curaçao's sòpi (soep). Daartegenover staat nu de grote ronde markt, wat vroeger een grote plas water was, het Waigat liep helemaal door. Zijn boot 'Rock and Roll' merde hij pal voor de zaak aan en hij woonde in de steeg achter het restaurant, de stinsstraat, waar hij een fruitzaak aan huis had.

Hij komt er nog dagelijks in z'n 'Cuchara alegre'. Het is natuurlijk niet meer wat het ooit is geweest, maar een welkome afleiding en ontmoetingsplek voor verschillende bekenden, die even binnenlopen om een babbeltje te maken of om een verfrissing te kopen.

Shon Benchi: „Hier in Punda doe ik eigenlijk niks meer, ik rust er gewoon uit en slijt zo mijn dagen. Het is mijn eigen bejaardentehuis en ik kan mezelf zo verzighouden en vermaken." Dat erover ik, in gesprek met hem, merd aan eens. Menigen kwam met een vraag, of zomaar een verhaal. Het maakt niet uit of hij weinig of niets verkoopt, veel heeft hij er ook niet te bieden. Wat bier of fris voor diegenen die hem komen opzoeken. Die hebben een gezellige tijd en vertrekken weer blij.

Muurschildering in het allereerste kriojo restaurantje op Curaçao.

Cuchara Alegre.

Elke middag krijgen de duiven en een hond te eten van Shon Benchi.

Shon Benchi bij z'n zaak Cuchara Alegre, op Dempel in Punda.

Ere wie ere toekomst

We vierden Tumbafestival en carnaval, al jaren de gewoonte op Curaçao. Maar staan we erbij stil hoe dit tot stand is gekomen? Carnaval is Shon Benchi en Shon Benchi is carnaval. Dat doet hij nog altijd met veel plezier en verve. Het is zijn ding. Hij startte ermee in 1961, ook de verbranding van Rei Momo. En ook het Tumbafestival (1971) was zijn initiatief, evenals Dragrace,

Waterfestival, oprichting politieke partijen, waarvan slechts Frente Obrero het heeft gehaald, initiatiefnemer en oprichter van de Wabiclub (1965) en zo kan ik nog een poos door-gaan. Een levensgenieter, die er allemaal met plezier op terugkijkt, of men hem er de erkenning voor geeft of niet, hij blijft lachen en blijft vrolijk dansend door het leven gaan. Want dat is zijn levensfilosofie.

Shon Benchi richtte het carnaval in 1961 op en gaat anno 2019 nog steeds dansend door het leven. FOTO SHON BENCHI